

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa w W.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Okręgowego w Z. z dnia 28 listopada 2014r., sygn. akt VI Ca [...] wydanym
w sprawie z powództwa T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych Oddziałowi Terenowemu w G. Filii w Z.
o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 marca 2019 r.,
zażalenia strona skarżącej T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
na postanowienie Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 7 maja 2018 r., sygn. akt VI Ca [...],

1. oddala zażalenie;

**2. zasądza od skarżącej T. sp. z o.o. w K. na rzecz Krajowego
Ośrodka Wsparcia Rolnictwa kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście)
zł, tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy Z. oddalił powództwo T. sp. z o.o. w K. skierowane przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych Oddziałowi Terenowemu w G. Filii w Z. o ustalenie, że stronie powodowej przysługuje prawo pierwszeństwa nabycia od strony pozwanej nieruchomości rolnych, w przypadku ich zbywania, dzierżawionych przez stronę powodową od strony pozwanej - na podstawie umów dzierżawy nr [...] z dnia 1 kwietnia 1994 r., nr [...] z dnia 2 czerwca 2005 r., nr [...] z dnia 18 sierpnia 1995 r. i nr [...] z dnia 1 października 1996 r. oraz ustalenie, że stronie powodowej jako dotychczasowemu dzierżawcy przysługuje prawo przedłużenia dzierżawy w trybie bezprzetargowym przez złożenie oświadczenia o zamiarze dalszego dzierżawienia nieruchomości rolnych dzierżawionych od Agencji Nieruchomości Rolnych na podstawie w/wym umów.

W uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że strona powodowa wykazała istnienie interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c., ale nie udowodniła, by przysługiwało jej zarówno pierwszeństwo nabycia dzierżawionych nieruchomości, jak i prawo do dalszej dzierżawy bez przeprowadzenia przetargu na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 3 i art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (dalej: „u.g.n.r.”), gdyż nie spełniła warunków ustawowych. Zgodnie bowiem z ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw, Agencja Nieruchomości Rolnych w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie tej noweli, tj. w okresie od dnia 3 grudnia 2012 r. do dnia 4 czerwca 2013 r. przedstawi dzierżawcy, w formie pisemnego zawiadomienia propozycję dokonania zmian umowy dzierżawy w zakresie wyłączenia z niej 30% powierzchni użytków rolnych, przy czym doręczenie tego zawiadomienia wraz z projektem zmiany umowy dzierżawy następuje na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego. Z kolei dzierżawca jest zobowiązany zaproponowane zmiany zaakceptować albo odrzucić w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia mu zawiadomienia, a jeżeli w tym terminie nie udzielił odpowiedzi, przyjmuje się,

że propozycje odrzucił. W przypadku niedokonania w powyższy sposób zmian umowy z przyczyn leżących po stronie dzierżawcy, nie stosuje się art. 29 ust. 1 pkt 3 oraz art. 39 ust. 2 pkt 1 u.g.n.r. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że pismo strony pozwanej w tej materii zostało doręczone stronie powodowej w dniu 5 czerwca 2012 r., która nie udzieliła na nie odpowiedzi.

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 28 listopada 2014 r. oddalił apelację strony powodowej, dzieląc ustalenia faktyczne i wywody prawne Sądu Rejonowego, zaś postanowieniem z dnia 26 listopada 2015 r., II CSK 198/15, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej strony powodowej do rozpoznania.

Strona powodowa wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 28 listopada 2014 r., z powołaniem się na wykrycie nowych środków dowodowych w postaci „protokołu z przetargu z dnia 14 grudnia 1993 r., ogłoszenia o przetargu z 1993 r. na przedsiębiorstwo”. W uzasadnieniu wskazała, że dokumenty te zostały odnalezione dopiero w dniu 9 czerwca 2017 r. podczas remontu. W ocenie skarżącej w sprawie, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania Sady obu instancji błędnie ustaliły, że łącząca strony umowa jest jedynie umową dzierżawy nieruchomości rolnych, podczas gdy była to umowa na przejęcie przedsiębiorstwa i w sprawie należało mieć na względzie przepisy art. 55¹ - 55⁴ k.c.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Z. odrzucił skargę i zasądził od strony powodowej na rzecz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (następcy prawnego Agencji Nieruchomości Rolnych) kwotę 1 800 zł tytułem kosztów postępowania. W uzasadnieniu stwierdził, że powołane przez skarżącą dokumenty nie stanowią nowych środków dowodowych, z których nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Są to bowiem dokumenty ściśle związane z powstaniem powodowej spółki i jako takie nie mogły być jej nieznane. Okoliczność, że w spółce miały miejsce zmiany udziałowców nie ma znaczenia z punktu widzenia przesłanek określonych w art. 403 § 2 k.p.c. Poza tym, podstawa żądania pozwu w sprawie zakończonych prawomocnym wyrokiem jest odmienna od wskazanej w skardze o wznowienie postępowania.

W zażaleniu strona powodowa domaga się uchylenia powyższego orzeczenia. Zarzuciła naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. w zw. z art. 410 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że brak jest podstaw do wznowienia postępowania podczas, gdy skarżąca wykazała, że nie mogła skorzystać z odnalezionych dokumentów; art. 4 ust. 11 noweli do u.g.n.r. z dnia 16 września 2011 r. przez jego niezastosowanie podczas, gdy dokumenty przedłożone przy skardze mają wpływ na zasadność zastosowania do strony powodowej tego przepisu, zważywszy na to, iż powódka zawierając umowę o przejęcie zespołu składników tworzących całe zorganizowane przedsiębiorstwo, w tym posiadając zapis umowy umożliwiający pozwanej odebranie 30% użytków rolnych, nie podlegała powołanej ustawie z dnia 16 września 2011 r. i nie mogła utracić praw, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 3 i art. 39 ust. 2 pkt 1 u.g.n.r.; art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 55¹ k.c. przez błędne uznanie, że umowa stron nie była umową na przejęcie przedsiębiorstwa podczas, gdy z odnalezionych dokumentów ta okoliczność wynika, a w konsekwencji naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. wskutek pominięcia, że łącząca strony umowa nazwana dzierżawą w gruncie rzeczy obejmowała całe przedsiębiorstwo.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle art. 410 § 1 k.p.c. dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania zależy od oceny, czy przyczyna wznowienia, na której skarga została oparta, istnieje nie tylko formalnie - przez powołanie jej w skardze - lecz czy rzeczywiście występuje i jest uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 112/13, nie publ.). Zatem, przesłanka do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zachodzi także wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób odpowiadający ustawie, ale w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., III UZ 3/13, nie publ.). W związku z czym, badanie przesłanki oparcia skargi o wznowienie postępowania na ustawowej podstawie, obejmuje również ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, nie publ.).

Stosownie do art. 403 § 2 k.p.c. można również żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Z powyższego przepisu wynika, że podstawą wznowienia nie może być każda nowa okoliczność, lecz tylko taka, która dotyczy przedmiotu sporu, istniała już w trakcie zakończonego postępowania i nie została wówczas przytoczona, gdyż była stronie nieznana i miała dla niej wtedy charakter nieujawnialny (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 208). Z kolei nowy środek dowodowy w znaczeniu tego przepisu, to dowody wykryte, a więc takie, które istniały już w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania, z których strona nie mogła skorzystać, gdyż były dla niej nieznane i wówczas nieujawnione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r., I Co 1/68, OSNCP 1969, nr 2, poz. 36). Niewiedza strony o środkach dowodowych musi wynikać z przyczyn obiektywnych, niezależnych od niej, a nie z zaniechania działania w trakcie postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2007 r., I CZ 105/07 nie publ.). Innymi słowy, niewiedzę strony o ich istnieniu i niemożność wejścia w posiadanie tej wiedzy należy oceniać przy uwzględnieniu staranności przeciętnego uczestnika postępowania, należycie dbającego o swoje interesy. Do nowości nie zalicza się tych dowodów, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia, czy błędnej oceny potrzeby ich powołania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 34/17, nie publ.).

Przytoczone w skardze okoliczności, w świetle których zdaniem strony powodowej zawarta z poprzednikiem prawnym Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w dniu 1 kwietnia 1994 r. umowa, nie była dzierżawą, lecz umową o przejęcie przedsiębiorstwa nie przystaje do żądania, które było przedmiotem rozstrzygnięcia i podstaw powództwa w sprawie, której dotyczy skarga. Strona powodowa domagała się bowiem ustalenia, że przysługuje jej prawo pierwszeństwa nabycia od strony pozwanej nieruchomości rolnych, w przypadku ich zbywania, dzierżawionych przez stronę powodową od strony pozwanej - na

podstawie umów dzierżawy nr [...] z dnia 1 kwietnia 1994 r., nr [...] z dnia 2 czerwca 2005 r., nr [...] z dnia 18 sierpnia 1995 r. i nr [...] z dnia 1 października 1996 r. oraz ustalenia że stronie powodowej jako dotychczasowemu dzierżawcy przysługuje prawo przedłużenia dzierżawy w trybie bezprzetargowym poprzez złożenie oświadczenia o zamiarze dalszego dzierżawienia nieruchomości rolnych od Agencji Nieruchomości rolnych na podstawie w/wym umów.

W konsekwencji żądanie pozwu wywodziła z umów dzierżawy, w tym z umowy z dnia 1 kwietnia 1994 r., a nie z umowy o przejęcie przedsiębiorstwa; również umowa dzierżawy stanowiła źródło żądania ustalenia prawa pierwszeństwa nabycia dzierżawionych nieruchomości rolnych w przypadku ich zbycia przez stronę pozwaną. Gdyby zatem umowa z dnia 1 kwietnia 1994 r. miała charakter umowy o przejęcie przedsiębiorstwa, a nie dzierżawy, do czego zmierza strona powodowa, to powództwo musiałoby i tak ulec oddaleniu, ze względu na brak interesu prawnego, skoro powoływałaby się na uprawnienia wynikające nie z umowy dzierżawy, lecz z umowy przejęcia przedsiębiorstwa.

Dowody „z protokołu z przetargu z dnia 14 grudnia 1993 r. oraz z ogłoszenia o przetargu z 1993 r. na przedsiębiorstwo” nie mają znaczenia, skoro strony w dniu 1 kwietnia 1994 r. zawarły umowę nazwaną umową dzierżawy w zwykłej formie pisemnej obejmującej postanowienia przedmiotowo istotne dla stosunku prawnego dzierżawy, a nie umowę o przejęcie przedsiębiorstwa. Wreszcie dokumenty te same przez się nie stanowiły dowodu nabycia przedsiębiorstwa i nie mogły modyfikować treści późniejszej umowy dzierżawy z dnia 1 kwietnia 1994 r. Natomiast sam dokument obejmujący tą umowę dzierżawy i jej treść były znane stronie powodowej w tamtym postępowaniu.

Ubocznie należy zwrócić uwagę, że zbycie lub wydzierżawienie przedsiębiorstwa powinno być dokonane w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi, o ile w skład przedsiębiorstwa, jeśli jest ono przedmiotem zbycia, nie wchodzi nieruchomości (art. 75¹ § 1 i 4 k.c.) - w takim przypadku wymagana jest forma aktu notarialnego (art. 158 k.c.). Zgodnie z art. 73 § 2 k.c. (w wersji obowiązującej w dniu 1 kwietnia 1994 r.), jeżeli ustawa zastrzega dla czynności

prawnej inną formę szczególną, aniżeli forma pisemna, czynność dokonana bez zachowania takiej formy jest nieważna.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j. t. Dz. U. z 2018, poz. 265, w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. 2016, poz. 1667).